YVTltk 163/2016 1.9.2016

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

Lausunto hallituksen esityksestä (HE 98/2016 vp) eduskunnalle laeiksi naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain sekä tasa-arvovaltuutetusta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Hallituksen esityksessä tasa-arvolakiin (609/1986) lisättäisiin sovintomenettelyä koskevat säännökset niin, että tasa-arvovaltuutettu voisi ryhtyä toimenpiteisiin sovinnon aikaansaamiseksi osapuolten välillä syrjintää koskevissa asioissa ja yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta voisi vahvistaa saavutetun sovinnon.

Esityksen tavoitteena on parantaa sukupuoleen perustuvaa syrjintää kokeneen oikeusturvaa vahvistamalla tasa-arvolain matalan kynnyksen oikeussuojakeinoja siten, että sovinto olisi mahdollinen myös tasa-arvoasioissa. Tämä edistäisi syrjintää koskevan oikeussuojan saavutettavuutta sekä yhdenmukaistaisi tasa-arvolain ja yhdenvertaisuuslain oikeussuojakeinoja. Samalla tulisivat huomioon otetuiksi YK:n, Euroopan neuvoston ja EU:n taholta asiassa esitetyt, syrjinnältä suojaavan oikeusturvan tosiasiallista saavutettavuutta koskevat suositukset ja huomiot.

Tasa-arvolaissa säädettyihin tasa-arvovaltuutetun toimivaltuuksiin lisättäisiin mahdollisuus ryhtyä toimenpiteisiin sovinnon aikaansaamiseksi osapuolten välillä tasa-arvolaissa tarkoitettua syrjintää koskevissa asioissa. Tavoitteena olisi sovinnollinen ratkaisu. Sovinnossa voitaisiin sopia asiasta ja myös esimerkiksi rahallisesta korvauksesta. Sovinnon osapuolet yhdessä tai tasa-arvovaltuutettu osapuolten suostumuksella voisivat hakea yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnalta sovinnon vahvistamista, ja lautakunta voisi vahvistaa saavutetun sovinnon. Lautakunnan vahvistama sovinto olisi täytäntöönpanokelpoinen kuten lainvoimainen tuomio.

Tasa-arvovaltuutetun sekä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan työn arvioidaan lisääntyvän jonkin verran.

Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) eduskuntakäsittelyssä eduskunnan perustuslakivaliokunta piti tärkeänä lain päämääränä syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeussuojan tehostamista. Valiokunta katsoi, että samanlaisia oikeussuojakeinoja koskeva tavoite jää lakiehdotuksessa merkittäviltä osin saavuttamatta. Erityisesti moniperusteisten syrjintätapausten käsittelyssä erot valtuutettujen ja lautakunnan toimivallassa voivat osoittautua käytännössä ongelmallisiksi. Valiokunta kiinnitti huomiota esimerkiksi siihen, että tasa-arvovaltuutetulla ei ole yhdenvertaisuusvaltuutetulle

ehdotetun kaltaista toimivaltaa ryhtyä toimenpiteisiin sovinnon aikaansaamiseksi. (PeVL 31/2014 vp — HE 19/2014 vp.)

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta yhtyi perustuslakivaliokunnan huoleen valvonnan yhtenäisyyden turvaamisesta. Valiokunta piti erittäin tärkeänä, että tasa-arvovaltuutetulla on samanlainen mahdollisuus ryhtyä sovintomenettelyyn ja sovinnon vahvistamiseen kuin ehdotetun yhdenvertaisuuslain mukaan on yhdenvertaisuusvaltuutetulla ja kiirehti sovittelumenettelyä koskevan uudistuksen valmistelua. (TyVM 11/2014 vp — HE 19/2014 vp, HE 111/2014 vp.)

Lakiehdotusta voidaan pitää perusteltuna ja oikean suuntaisena, joskin riittämättömänä, askeleena kohti yhdenmukaista ja selkeää syrjintäperusteneutraalia syrjinnän kieltoa, jossa valvontaviranomaisten toiminta perustuu yhdenmukaisiin toimivaltuuksiin.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta on pitänyt tarpeellisena (YVTltk lausunto 21.4.2016, Dno. 109/2016), että sosiaali- ja terveysministeriö ryhtyisi viipymättä toimenpiteisiin vireillepano-oikeuden laajentamiseksi tasa-arvoasioissa yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnassa eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan lausunnossa edellytetyllä tavalla.

Juhani Kortteinen

pääsihteeri

yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta